

Dlaczego Pani Ministra mija się z prawdą?

Wypowiedź Wiceministry Edukacji Pani Katarzyny Lubnauer a fakty dotyczące pracy zespołu ekspertów IBE ds. opracowania podstawy programowej geografii

28 listopada 2025 r. w *Strefie Edukacji* ukazał się wywiad Katarzyny Mazur z wiceminister Edukacji Narodowej – Katarzyną Lubnauer pt. „*Najgorzej przygotowana podstawa w całej reformie. Lubnauer o powodach interwencji MEN*”, w którym dokonała krytyki efektów pracy zespołu ds. podstawy programowej przedmiotu geografia (PPG) oraz przedstawiła argumenty związane z zastąpieniem PPG ekspertów IBE projektem przygotowanym przez ekspertów CKE.

My, niżej podpisani członkowie zespołu ds. podstawy programowej geografii, z uwagi na szereg przekłamań zamieszczonych w wymienionym materiale, ustosunkowujemy się do poszczególnych fragmentów wypowiedzi Pani Minister:

Katarzyna Lubnauer: „W przypadku geografii uwagi krytyczne pojawiały się już na etapie wysłuchania, recenzji, opiniowania.”

Zespół: Pierwszy projekt PP geografii został oddany zlecniodawcy (IBE PIB) 29 lipca 2025 r. Został przyjęty i skierowany do recenzji. Cztery recenzje merytoryczne (w tym dwie z ujawnionymi nazwiskami recenzentów i dwie z utajnionymi) oraz uwagi IBE, zespół ekspertów otrzymał w drugiej połowie sierpnia. W poprawionej wersji projektu PPG zdecydowana większość uwag recenzentów oraz uwag IBE została uwzględniona. W wyniku korekt projektu z 12 działów i 84 efektów uczenia się pozostało 9 działów i 53 obowiązkowe efekty uczenia się + 9 efektów fakultatywnych (z 18 do wyboru). Nastąpiła też zmiana zapisów efektów uczenia się. Do IBE eksperci przekazali odpowiedzi z uzasadnieniem do tych uwag, w efekcie których zapis efektów uczenia się nie uległ zmianie. W dniu 5 września 2025 r. odbył się webinar, w trakcie którego zostały zaprezentowane główne założenia PPG, zaś 23 października 2025 r. odbyło się publiczne wysłuchanie projektu PPG (nagranie dostępne w serwisie YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=yRFvzBWhWxc&list=PLwhl-IgRGLcpebnXMZ5Jxinq71xGn6IBb>, geografia od godz.3.43.33 do 4.01.25 + od 4.55.53 do 4.59.00). Wzięło w nim udział 5 osób: trzech nauczycieli geografii (Krzysztof Jęda, Edyta Markowicz i Mieczysław Sędzicki), chemik (Karol Dudek-Różycki) oraz przedstawiciel wydawnictwa Nowa Era (Jan Janus). Uwagi osób o specjalizacji geograficznej miały charakter ogólny i bardziej dotyczyły zasadności reformy, ograniczania liczby godzin geografii oraz potrzeby przygotowania nauczycieli do nowej reformy niż samej podstawy programowej tego przedmiotu. Natomiast dr Dudek-Różycki i przedstawiciel wydawnictwa zaproponowali uwagi dotyczące zmniejszenia liczby efektów uczenia się, gdyż ich zdaniem PP geografii jest zbyt ambitna. Po oddaniu projektu PP geografii oraz jego przyjęciu przez IBE, ze strony IBE nie nastąpiło życzenie dokonania zmian w PPG, więc zespół ekspertów założył, że ewentualne korekty projektu PPG będą miały miejsce po konsultacjach społecznych.

19 listopada 2025 r. Ministerstwo Edukacji Narodowej na swojej stronie internetowej zamieściło *Projekt rozporządzenia w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym*. Integralną częścią tego dokumentu jest załącznik – projekt podstawy programowej geografii (<https://www.gov.pl/attachment/00df3667-a426-4c00-8168-aee278abfda1>). Do konsultacji społecznych została skierowana podstawa programowa geografii (PPG) **inna** od tej, którą opracował zespół wyłoniony w trybie konkursu na zlecenie IBE-PIB (tzw. projekt ekspercki): https://ibe.edu.pl/images/Zmiany_w_szkolach/Projekty_podstaw_programowych/Geografia_IBE_PI_B.pdf. W przedstawionym „nowym” projekcie podstawy programowej geografii MEN zachowano fragmenty z oryginalnej koncepcji zespołu eksperckiego IBE-PIB, np. cele ogólne przedmiotu, opis

specyfiki przedmiotu, warunki realizacji przedmiotu czy nazwy niektórych działów. Wprowadzono jednak (bazując na projekcie eksperckim) istotne zmiany, np. przereferowano treść i kolejność działów merytorycznych. Ponadto, w „projekcie MEN” przesunięto lub usunięto pewne treści (np. znacząco zredukowano liczbę wymagań, usunięto dział „Morze Bałtyckie i gospodarka morska” oraz dział „Nieoczywistości geografii Polski”; treści zostały ułożone na nowo w sposób wybiórczy i niespójny z zamysłem pierwotnego projektu itp.), co nie było przedmiotem uzgodnień z powołanym zespołem ekspertów. Najistotniejsze jest to, że wypaczona została pierwotna koncepcja przedmiotu – nauczanie od tego co bliskie i znane („mała ojczyzna”) do ujęć globalnych. Ponadto „nowa podstawa” została opracowana w tajemnicy – bez konsultacji i wiedzy zespołu eksperckiego.

Katarzyna Lubnauer: „Zespół przygotowujący podstawę programową z geografii nie chciał uwzględnić liczby godzin przewidzianych na realizację przedmiotu w klasach siódmej i ósmej. To, co podkreślały osoby nadzorujące proces ze strony IBE – liczba zaplanowanych tematów była po prostu zbyt duża. W rezultacie była to propozycja bardziej akademicka niż szkolna.”

Zespół: Nie jest to zgodne z prawdą. Pierwotny projekt miał 12 działów i 84 efekty uczenia się. W dniu 25 sierpnia 2025 r. zespołowi została przekazana informacja: *„Podstawa jako całość jest spójna i ma logiczną konstrukcję. Jej zakres warto jeszcze porównać i uzgodnić z przyrodą, żeby mieć pewność, że żadne istotne kwestie nie zostały pominięte. Podstawa zakłada realizację 84 efektów uczenia się (72 obowiązkowe i po 1 fakultatywnym w 12 działach) w czasie 90 godzin zajęć (a mamy jeszcze 3 doświadczenia i ich prezentację w klasie). Listę efektów do realizacji należy skrócić do około 50, maksymalnie 60. Oznacza to zapewne wykreślenie części z nich i uogólnienie pozostałych”*

Po poprawie czyli uwzględnieniu uwag czterech merytorycznych recenzentów oraz dwóch recenzentów z IBE w PPG znalazło się 9 działów i 53 efekty obowiązkowe. Warto też zauważyć, że w żadnej podstawie programowej, a więc także PPG nie ma „**zaplanowanych tematów**”. Podstawa programowa w takim kształcie wg wyliczeń naszego zespołu, w którego składzie było pięciu nauczycieli, jest możliwa do realizacji w ciągu ok. 70 godzin, a pozostałe ok. 20 pozostają do dyspozycji nauczyciela. Zmiany jakie wprowadzono poza zespołem eksperckim, tylko pozornie zmniejszają nakład pracy. Liczba efektów jest mniejsza, ale wprowadzenie wielu nowych efektów, np. dotyczącego porównywania rolnictwa dwóch krajów Ameryki Południowej, wymaga realizacji dodatkowych lekcji z zakresu zróżnicowania przyrodniczego i społeczno-gospodarczego tej części świata. Może się więc okazać, że podstawa ekspertów CKE wymaga więcej godzin na realizację.

Katarzyna Lubnauer: „Zwracano również uwagę na błędy terminologiczne, takie jak użycie sformułowania „służba zdrowia” zamiast „ochrona zdrowia.”

Zespół: Prawdą jest, że w jednym z efektów uczenia w dziale 4 pt.: „Transformacje społeczne i ich oblicza”. Znalazło się sformułowanie „służba zdrowia”. (*Uczeń na wybranych przykładach charakteryzuje przyczyny wykluczenia transportowego i cyfrowego, dostrzegając jego niepożądane skutki dla jakości życia, zwłaszcza dzieci i młodzieży, kobiet oraz osób starszych w zakresie dostępu do edukacji, pracy, służby zdrowia i uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym.*). Było ono także w pierwszej wersji projektu PPG i żaden z czterech recenzentów merytorycznych, ani recenzentów IBE nie zwrócił na to uwagi i nie zasugerował zmiany. Gdyby to miało miejsce, z całą pewnością autorzy by taką uwagę uwzględnili. W projekcie PPG nie ma żadnych innych potknięć terminologicznych, więc twierdzenie Pani Minister o „błędach terminologicznych” w liczbie mnogiej nie jest uzasadnione. Poza tym należy zauważyć, że termin ten jest w powszechnym użyciu także przez rząd (np. <https://www.gov.pl/web/mswia/sluzba-zdrowia-mswia>; <https://www.gov.pl/web/obrona-narodowa/wojskowa-sluzba-zdrowia-udziela-niezbednej-pomocy-ludnosci-dotknietejskutkami-powodzi>), ponadto pod tą nazwą funkcjonuje od lat czasopismo zajmujące się problematyką ochrony zdrowia (<https://www.sluzbazdrowia.com.pl/>), nie można więc tego uznać za błąd merytoryczny w

ściśłym znaczeniu. W przypadku zgłoszenia konieczności takiej zmiany w trakcie konsultacji resortowych zostałaaby ona dokonana.

Katarzyna Lubnauer: „Pojawił się także konflikt dotyczący spójności między podstawą programową przyrody, realizowaną do klasy szóstej, a geografią w klasach siódmej i ósmej. Zespół przygotowujący podstawę z geografii w pewnym sensie abstrahował od treści, które uczniowie mieli opanować na przyrodzie.”

Zespół: Oba zespoły (ds. przyrody oraz ds. geografii) rozpoczęły pracę w marcu. Trudno oczekiwać, aby zespół geografów czekał na efekty pracy „przyrodników” do czerwca i potem dopiero rozpoczął prace. Zresztą cele przedmiotu, jego opis oraz tytuły proponowanych działów, odpowiednio wcześniej zostały zaprezentowane IBE. Zespół ds. PPG przedłożył także zespołowi ds. PP przyrody informację o minimalnym zakresie geograficznych treści oraz umiejętnościach, które uczniowie powinni wynieść po trzyletniej edukacji przyrodniczej realizowanej w kl. IV-VI w wymiarze 3 godz. w tygodniu. Ponadto już po otrzymaniu projektu PP przyrody (w której niestety nie uwzględniono wielu propozycji zespołu geografów), wykonano tabelę korelacji, z której wynika, że aż 25 razy PPG nawiązuje do PP przyrody, czyli niemal w co drugim efekcie uczenia się. Zespół ds. geografii w tej sytuacji dokonał maksymalnego związania efektów geograficznych z przyrodniczymi, pozostając w nadziei na podobne ujęcie tych powiązań przez zespół ds. przyrody.

Katarzyna Lubnauer: „Pominięto geografie świata — geografie kontynentów i wszystkie treści, które można określić jako geografie polityczne. Trudno sensownie omawiać zjawiska odnoszące się zarówno do Polski, jak i procesów globalnych, jeśli materiał nie zawiera zagadnień dotyczących geografii świata.”

Zespół: Ten zarzut to największe nieporozumienie. Zarówno w dziale III (Przemiany gospodarcze w Polsce na tle Europy oraz dziale VIII (Problemy demograficzne, społeczne i geopolityczne na świecie) znajdują się liczne odniesienia do geografii politycznej. To, że w PPG nie ma typowej geografii regionalnej świata jest efektem okrojenia liczby godzin geografii w ramowych planach nauczania (tzw. „siatce godzin”) z 5 do 3 w cyklu kształcenia. W dotychczasowej PPG treści te znajdują się w klasie VI i VIII, częściowo w kl. V. Zespół miał nadzieję, że „treści” te i odpowiadające im efekty uczenia się dotyczące geografii kontynentów znajdą się w PP przyrody. Niestety tak się nie stało. W PP przyrody (dla młodszych klas szkoły podstawowej) zostały rozbudowane trudne dla uczniów „treści” chemiczne, a pominięto lubiane przez dzieci zagadnienie z geografii regionalnej świata. Na przykład porównanie Arktyki i Antarktyki, które znajdowało się we wcześniejszej PP przyrody w klasie VI SP i było dobrze odbierane przez uczniów. Jest oczywiste, że w przypadku redukcji godzin geografii, konieczne jest realizowanie tych „treści” w ramach lekcji przyrody.

Katarzyna Lubnauer: „Pojawiły się również zastrzeżenia dotyczące niedostosowania części treści do wieku uczniów. Niektóre tematy miały wręcz charakter publicystyczny, a nie stricte wiedzowy. Dotyczyło to m.in. tematów fakultatywnych odnoszących się do bieżących konfliktów — takich jak „jak rozwiązać konflikt w Gazie” czy „jak zakończyć agresję Rosji na Ukrainę.”

Zespół: W całej PPG ani razu nie pada słowo „Gaza”. W dziale 8. *Problemy demograficzne, społeczne i geopolityczne na świecie.*) są dwa efekty fakultatywne: *Uczeń: - analizuje współczesny konflikt zbrojny w Ukrainie, wskazując cele polityczne Rosji i reakcję międzynarodowej społeczności, w tym krajów NATO i Unii Europejskiej, oraz - dyskutuje na temat wpływu interesów wielkich mocarstw na utrzymywanie się konfliktu izraelsko-arabskiego oraz jego konsekwencji dla bezpieczeństwa światowego, zwracając uwagę na działania podejmowane w celu jego rozwiązania lub ograniczenia.* Ponadto zarzut ten jest chybiony, bo o wiele trudniejsze efekty uczenia się są zawarte w podstawach programowych innych przedmiotów (np. chemii), a nawet realizowanej na wcześniejszym etapie kształcenia - przyrodzie. Intencją zespołu było to, w nawiązaniu do celów reformy przedstawionej na

szkoleniach IBE, by geografia dotyczyła spraw ważnych, które dzieją się w świecie i realizowała ideę „sprawczości”, która przyświeca nowej reformie. Eksperci, w trakcie szkoleń byli proszeni, aby formułować efekty uczenia się nie na niskich poziomach taksonomicznych (wymagających zapamiętania i odtwarzania wiedzy), ale wyższych, wymagających myślenia i poszukiwania rozwiązań. Tymczasem zmiany w podstawie przeprowadzone poza zespołem ekspertów wprowadzają wiele efektów odnoszących się do wiedzy i odtwórczego zapamiętywania, co jest sprzeczne z przedstawianą na początku prac ideą reformy.

Katarzyna Lubnauer: „Zdecydowaliśmy, że poprosimy kolejnych ekspertów o dopracowanie tej podstawy programowej. Natychmiast po podjęciu decyzji poinformowaliśmy cały zespół autorów, że ministerstwo wprowadzi poprawki do podstawy programowej z geografii”.

Zespół: Informacja o „podmianie” PPG została przekazana naszemu zespołowi mailem przez pracownika IBE na dzień przed upublicznieniem projektów podstaw programowych do konsultacji społecznych tj. 18.11.2025 r. Czy z tego wynika, że „eksperci MEN” wykonali tę pracę w niespełna kilka godzin? Zapewne nie, zatem o sprawie można było poinformować wcześniej i ewentualne zmiany przeprowadzać w uzgodnieniu z zespołem ekspertów IBE.

Katarzyna Lubnauer: „Skoro eksperci uznali, że nie uwzględnią uwag IBE dotyczących m.in. liczby tematów czy wypełnienia luki między przyrodą a geografią, w tym geografią polityczną świata, ministerstwo musiało zareagować.”

Zespół: Kto i kiedy przedstawił taką uwagę? Zespół takiej prośby nie otrzymał.

Katarzyna Lubnauer: „Od początku jednak w obszarze geografii pojawiały się różne próby kwestionowania przyjętych rozwiązań dotyczących ramowych planów nauczania oraz faktu, że część treści geograficznych została umieszczona w przyrodzie, a sama geografia została wyodrębniona jako odrębny przedmiot dopiero w klasach siódmej i ósmej.”

Zespół: Odnosimy wrażenie, że Pani Minister nie może wybaczyć środowisku geografów polskich tego, że nie pochwalalo reformy (z uwagi na redukcję godzin tego przedmiotu i wprowadzenie przyrody do klasy V i VI kosztem geografii) oraz domagało się wyjaśnień dlaczego zespół ds. PP przyrody nie był utworzony w otwartym naborze, tak jak pozostałe zespoły (dodatkowo: w pierwotnym składzie bez osoby po geograficznych studiach magisterskich). Obawy związane z redukcją geografii do 7 i 8 klasy wynikały z faktu braku zrozumienia dla edukacyjnej roli geografii (m.in. w zakresie relacji człowiek – przyroda), czyli tego, że geografia nie jest tylko przedmiotem przyrodniczym, ale społeczno-ekonomicznym. Geografowie przedstawiali racjonalne argumenty, lecz na ważne pytania nie dawano merytorycznych odpowiedzi. Zespół zdecydował się na pracę dla IBE mając świadomość redukcji godzin geografii i przyjmując to do wiadomości, starał się w tych warunkach opracować najlepszą podstawę, która będzie sprzyjała sprawczemu kształceniu krytycznie myślących obywateli rozumiejących ważne przemiany zachodzące w skali lokalnej, regionalnej oraz globalnej. Ten cel, zdaniem zespołu, był w pełni osiągalny w oparciu o przygotowany przez nas projekt.

Katarzyna Lubnauer (fragment wypowiedzi dotyczący ewentualnej ingerencji w pracę zespołu) „Byłoby to również nieuzasadnione, gdybyśmy w trakcie procesu tworzenia podstaw programowych, nie mając jeszcze ich ostatecznej wersji, ingerowali w pracę zespołu.”

Zespół: Z maila (2 września 2025 r. przed rozpoczęciem prac wynikających z recenzji, i po aprobacie koncepcji „jako świetnej”) od IBE: „*Moi Drodzy, śpieszę z odpowiedziami na pytania, które pojawiły się w trakcie naszego ostatniego spotkania: (...)***Prezentacja podstawy programowej** *Został wysłany mail z pytaniem o wskazanie dogodnego terminu, jednak nie otrzymano na niego odpowiedzi. Trzeba też podkreślić, że termin prezentacji będzie zależał od spotkania z Panią Minister – bez wprowadzenia*

zmian lub uzyskania jej akceptacji dla obecnego kształtu podstawy nie będzie możliwe publiczne przedstawienie zapisów”.

Katarzyna Lubnauer: „Staraliśmy się zachować jak najwięcej z pierwotnego projektu, natomiast – co mówię bardzo jasno — nie ma możliwości, aby uczniowie szkoły podstawowej nie uczyli się geografii politycznej świata, ale rozstrzygali konflikt w Gazie.”

Zespół: Znów „Gaza” i brak treści z geografii politycznej świata. Może ktoś Pani Minister źle podpowiada? Czy zatem projekt naszego Zespołu był dobry, skoro jest chęć „zachowania jak najwięcej z pierwotnego projektu”? Jeśli niedobry – to dlaczego z niego czerpią „nowi” eksperci - pracownicy CKE?

Sprawy personalne

Katarzyna Lubnauer: „Niepokojące było też to, że kolejne osoby odchodziły z zespołu, co sugerowało, że również one nie zgadzały się z ostatecznym kształtem projektu.”

Zespół: Pracy w zespole nie podjął JEDEN ekspert wyłoniony w konkursie – Pan Łukasz Szwarc. Już na początku (po trzecim spotkaniu i przy absencji w drugim) przekazał informację, że nie podpisał umowy, co było równoznaczne z niepodjęciem przez Niego prac nad podstawą programową geografii. Rezygnacje z prac nad podstawami programowymi dotyczyły innych zespołów i jest to naturalne, zmieniają się uwarunkowania, osobiste sytuacje itp. Nadto, warto zauważyć, że nie każdy miał od początku wyobrażenie ogromu pracy, którą należało wykonać terminowo w czasie zaledwie 4 miesięcy (te obejmowały zwyczajowy okres urlopowy nauczycieli).. Potem ukazał się artykuł w *Strefie edukacji*, w którym ktoś (nie podano nazwiska) mówił o „rzekomo” niekomfortowej atmosferze w zespole. Ale kto to mówił? Nie wiemy, bo nie braliśmy na poważnie anonimów. Ponadto, spotkania zespołu były nagrywane. Można wysłuchać nagrań i mieć opinię o atmosferze. Twórcza dyskusja z reguły opiera się na ścieraniu się różnych, czasem odmiennych argumentów.

Do spraw personalnych w zespole geografów już wcześniej odniósł się wicedyrektor IBE - dr hab. Tomasz Gajderowicz: „propozycja geografów świetnie wpisuje się w wymiary profilu absolwenta i kierunek zmian, które chcemy wprowadzać w oświacie. (...) **W mojej ocenie mamy zespół wybitnych osób...**”.

Nie chcemy, żeby nieporozumienia oraz błędne podpowiedzi skutkowały tym, że najbardziej interdyscyplinarny i praktyczny przedmiot z tzw. przedmiotów przyrodniczych był marginalizowany w polskiej szkole. Wielokrotnie powtarzane życzenie, że „dobro uczniów jest w tym wszystkim najważniejsze” przyświecało naszej pracy nad PPG. Uważamy, że opracowany przez nas projekt zasługiwał na poddanie go konsultacjom społecznym, a nie zastępowanie „dziełem”, które powstało w tajemnicy i bez naszej wiedzy.

Zespół ekspertów IBE ds. podstawy programowej geografii:

Anna Ciba

Adam Hibszer

Jagna Hałaczek

Aneta Krasińska

Danuta Piróg

Tomasz Rachwał

Michał Zatorski